

AKTUELL DEBATT

Trygve Ødegaard:

I Norsk Tidsskrift for Misjon (1969 nr. 1) skrev Odd Kvaal Pedersen en artikkel med overskrift: «Mer enn milde gaver». Artikkelen er i hele sitt opplegg et alvorlig angrep på tradisjonell evangelisk misjon, alvorlig fordi den er fremmet i nettopp dette tidsskrift.

At det tildeles spark til evangelisk misjon, at den nedvurderes og latterliggjøres, at dens verdi settes omtrent til null eller på minussiden, — er *en* side av saken.

At det samtidig utdeles blomster til politisk radikal ungdom i Norge, samt at marxismens positive sider (finnes de?) fremheves, især dens evne og vilje til situasjonsanalyse, at sosialt og politisk engasjement settes opp som den eneste vei å gå i dagens situasjon, — er *en annen* side av saken.

Men at det nærmest som en konklusjon forlanges at evangelisk misjon skal oppgi sin «gammeldagse, håpløst avlegse forkynnelse og omvendelsespolitikk» (fordi det ikke er *nok* for å bringe u-landene til sosial høy standard) til fordel for politisk sosial-radikal og human-etisk engasjement, — det er *den tredje* og styggeste side av saken. Og dertil er den en demonstrasjon av manglende logikk, — et alvorlig uttrykk for ensrettet tankegang (marxistisk situasjonsanalyse?) og et knefall for tidens forvirrede, selvbevisste radikale ungdom, og KV's utopiske fremtidsvisjoner om «the new humanity!»

Det nye sosial-radikale lærdoms vær blåser som en kald vind, langt inn i kristnes rekker.

Men verden klapper.

(Brev til redaksjonen)

Odd Kvaal Pedersen:

Det er meget vanskelig å gi noe svar på ovenstående fordi dr. Ødegaards innlegg har mer preg av hastig og hissig utfall enn av saklig imøtegåelse. Riktignok bebuder han en «grundigere» kommentar, men denne vil han sende til tidsskriftet «Fast Grunn». Jeg vil inderlig håpe at han overfor nevnte tidsskrifts lesere, som ikke kan forutsettes å ha lest artikkelen i NOTM, vil vise større evne og vilje til vederheftig referat av det stoff han akter å polemisere mot.

Imidlertid bør man ha rett til å stille dr. Ødegaard et spørsmål om hva han mener med ordene: «alvorlig fordi den er fremmet i nettopp dette tidsskrift»?

Jeg vil gjerne understreke at mitt anliggende ikke var å angripe hva dr. Ødegaard kaller «tradisjonell evangelisk misjon», men å påvise at de kristne misjoner, enten de faller inn under denne kategori eller ei, har et særlig ansvar i den nord-syd-spenning vi i dag opplever i forholdet mellom rike og fattige land. Min artikkel tok utgangspunkt i to bibelske utsagn: Jesu' dommedagspreken og Kain's arrogante: «Er jeg min brors vokter». Jeg skrev om disse som utvetydige utfordringer som er blitt besvart bl. a. gjennom det misjonsarbeid som har ført til unge og livskraftige kirker i Asia, Afrika og Latin-Amerika. (s. 17.) Jeg skrev videre: «Når man kjenner til hvor begrenset denne kirkelige innsatsens ressurser er, virker resultatene imponerende. Men de er likevel for beskjedne i forhold til den gigantiske, aktuelle utfordring fra de fattige milliarder». Videre forsøkte jeg å gi en presentasjon av de økonomiske strukturer som hindrer u-landene i å komme videre og la til at misjonærene hadde et særlig ansvar med hensyn til informasjon om menneskene i u-landsmiljøene. Jeg vil tro at dr. Ødegaard som selv har tjenestegjort som misjonær i Afrika kjenner til hvorledes fordommer har forplummet forholdet mellom hvite og sorte. I samme forbindelse nevnte jeg at vi kanskje ikke er like oppmerksom på pengevekslernes bord i Europa som på animistenes tryllemidler og juju-altere. Jeg gjorde dette ved å sette saken en smule på spissen (se s. 20), men jeg kan ikke se

at dette er noen latterliggjøring av «evangelisk misjon». Heller ikke kan jeg se at det ligger noen nedvurdering av misjonærenes innsats i det jeg nevner om *utnyttelsen* av deres innsats, som «Potemkin-kulisser». Det er en reell fare for at misjonene ved å gi inntrykk av at «de gjør så meget» gir folk en falsk trøst. Rent bortsett fra at sosial og økonomisk hjelp og bistand ikke er misjonenes hovedanliggende. Om forholdet mellom misjon og u-hjelp har jeg faktisk skrevet en hel bok, «Mer enn brød» (NOMI 1966 og ny utgave 1969). Etter mitt syn, og jeg tror det er alminnelig oppfattet som tradisjonelt syn, er misjonen samtidig noe mer og noe mindre enn u-hjelp. Men dette forhindrer ikke at kirken har et sosial-etisk ansvar og dermed en forpliktelse til å hevde rettferdighet, ikke bare drive veldedighet. Er ikke dr. Ødegaard enig i dette?

Jeg kan ikke se at jeg i NOTM-artikkelen har skrevet at evangelisk misjon skal oppgi sin «gammeldagse, håpløst avlegse forkynnelse og omvendelsespolitikk». Hvorfor disse anførselstegn, dr. Ødegaard?

Hva angår beskyldningene om sympati med radikal ungdom og marxisme er de såpass flåsete at jeg ikke kan innse betydningen av å diskutere dem. Det samme gjelder Kirkenes Verdensråd som dr. Ødegaard tydeligvis ikke liker. Personlig sympatiserer jeg med Kirkenes Verdensråd, og jeg gjør det bl. a. fordi dette forum mer enn noe annet har tatt opp og drøftet inngående de problemer som er omtalt i nevnte NOTM-artikkel. Derimot er jeg meget betenkt overfor den amerikanske «evangelism»-bevegelsen som konservative misjonærer i Norge synes å orientere seg i retning av. Det faller meg meget vanskelig å betrakte den som naturlig alliansepartner for norsk legmanns-bevegelse.

Forøvrig har jeg lyst til å henlede Deres oppmersomhet på artikler av dr. Boman og bibelskolelærer Sigvart Riiser i Vårt Land den siste tiden. De skulle være egnet til å gi Dem et inntrykk av at konservativ, luthersk teologi utmerket godt lar seg kombinere med hva De oppfatter som radikalt sosialt engasjement.

(Brev til redaksjonen)

Erling Kayser:

Nede i Durban sitter en sjelden journalistisk begavet mann. Han er informasjonssekretær i Den lutherske kirke i Sør-Afrika. Det er Odd Kvaal *Pedersen*. Velkjent og skattet av mange norske avislesere.

Han skrev en leseverdig artikkel i Norsk Tidsskrift for Misjon for en tid siden. Om forholdet mellom den rike og den fattige verden, om misjon og utviklingshjelp. Det hele formet som et referat av aktuelle tendenser i denne sammenheng fra Kirkenes Verdensråds møte i Uppsala i fjor. Med personlig stillingtagen.

Det er fra misjonssynspunkt betimelige refleksjoner han gjør seg. Spennende, utfordrende, engasjerende. Jeg forstår det slik at hovedpoenget for ham er å legge kristenfolket på hjertet at misjonens samaritantjeneste ikke kan tenkes å forandre forholdene for fattige og undertrykte. I hvert fall ikke slik den drives i dag. Det betyr ikke at den skal forkastes. Men vi må se realitetene i øynene. Blant annet denne sure sannhet: «Den «folke-gave» på 10 millioner norske kroner som ble gitt under jubileumsaksjonene i 1967, er når alt kommer til alt en patetisk avlat, når man tar i betraktning hva mottakerne av disse penger må gi avkall på for at vår velstand skal opprettholdes.»

Og videre malurt: «Det er derfor et spørsmål om ikke hele misjonens opplegg må forandres radikalt fordi den nå, med sine hjelpeprogrammer, bare gir en falsk følelse av god samvittighet: 'Men det gjøres jo så meget for u-landene.'»

Han mener at misjonens sosiale engasjement må bli radikalt. Solidariser seg med krefter i tiden som vil snu opp ned på det globale handelspolitiske mønster. Får utviklingen gå sin skjeve gang, vil nemlig den rike del av verden utsuge de fattige – inntil det skjer en svær revolusjonær omveltning, og da kan det vise seg at kirke og misjon får et veldig baksmell. På samme måte som i relasjon til den industrielle revolusjon og arbeiderbevegelsen.

Jeg synes som sagt at dette er betimelige tanker å presentere for oss. Det har hele tiden dreid seg om misjonens sosiale engasjement. At forkynnelsen av evangeliet alltid og til alle tider er

det primære for misjonen er selvsagt, men blir ikke behandlet av Kvaal Pedersen i denne sammenheng.

Nå har misjonslege Trygve Ødegaard også med iver lest samme artikkel. Og reagerer mer enn merkelig surt. At i det hele tatt dette stoff har fått plass i Norsk Tidsskrift for Misjon viser «hvor farlig situasjonen er blitt», sier han.

Ja, det er riktignok fare på ferde, det mener både Kvaal Pedersen og undertegnede. Men den største fare er å lukke øynene for de globale utfordringer i dag.

Imidlertid nøyer ikke dr. Ødegaard seg med å lese med misantropisk blick, han tar skrivemaskinen fatt og raser i vei med ironi og kritikk og med latterliggjørelse av Kvaal Pedersen i en artikkel i Fast Grunn.

Når også jeg blander meg i koret skyldes det at dr. Ødegaard flenger og flår på feile premisser. F. eks. tolker han den meget omtalte artikkelforfatter på feiende måte slik: «U-hjelp – kirkelige aksjoner, misjonenes evangeliske og sosiale innsats, gaver av andre slag til u-land, – alt avfeies som «flikking og lapping!», og hans konklusjon er derfor følgende: slikt arbeid bør nedlegges». Jaså bør det det? Hvor har Kvaal Pedersen skrevet det? Jeg er ikke synderlig skarp til å lese detaljert, men jeg har lett med lykte etter noen slik konklusjon uten å finne den. Derimot ser jeg at Kvaal Pedersen sier følgende: «En slik 'flikking og lapping' hører med til kirkens diakonale forpliktelser».

Et annet sted sier doktoren, etter å ha nevnt at vår journalist og litteraturssekretær i Den lutherske kirke i Sør-Afrika antyder at vi kanskje kan lære noe av marxistene (gru og redsel!), at handelspolitikken må legges om og at vi må vekkes sosial-etisk: «Kvaal Pedersen nevner ikke andre grunnleggende årsaker til vanskeliggjort økonomisk fremgang i u-landene enn disse!»

Jaså. Som om de nevnte faktorer i det hele tatt prøvde å vise noe om årsakene til nøden i den tredje verden. Tvert imot. Men Kvaal Pedersen søker faktisk å vise til noen faktorer som stanser utviklingen: «For det første misforholdet mellom befolkningstilvekst og ressurser, for det annet den stadig økende urbanisering som tapper landsbygdene for arbeidskraft og skaper et

arbeidsløst proletariat i byene, for det tredje deres manglende konkurransedyktighet overfor de rike nasjoner som har hundre års erfaring på de felter hvor u-landene først nå så smått begynner å gjøre seg gjeldende.» Jeg tror ja menn dr. Ødegaard har vanskeligere for å lese nyansert enn jeg selv.

Hvor er forresten videre doktorens diagnostikk blitt av når han sier: «Derfor mener han at misjonene (især norsk misjon, som han er mest misfornøyd med) bør nedlegge sitt nåværende arbeid og starte på ganske annet vis.» Hvor står dette? Hos Kvaal Pedersen finner jeg følgende: «Burde misjonene, i stedet for å motta så meget og bli flinke formidlere av u-hjelp i dens nåværende, altfor begrensede omfang, nekte å ta imot fordi de — hvis de vil være realistiske — må se at de innenfor de nåværende strukturer ikke kan foreta noe annet enn lappverk.» Skulle just en etiopiamisjonær, som dr. Ødegaard jo er, ikke forstå meningen her? Det dreier seg om noe ganske annet enn nedleggelse av alt nåværende misjonsarbeid.

Et par smakebiter til. Dr. Ødegaard mener det er uhyrlig at noen kan finne på å lytte til radikal kristen ungdom, og sier: «Han gir altså støtte til de farligste krefter innefor vårt samfunn i dag, krefter som bevisst eller ubevisst arbeider for et avkristnet samfunn.» Derfor havner han «lukt i den sosial-etiske, politisk-radikale utopiske sump». Stakkars mann. Men han greier seg nok, kjenner jeg ham rett, Kvaal Pedersen, altså.

Nei, da er det andre boller når doktoren taler: «Dagens situasjon er fra misjons-synspunkt ikke forskjellig fra tidligere tider —». Ja, så sier han. Hvor blir det av det diagnostiske blikk? Og hvorfor er ikke vår tid forskjellig fra andre tider? Jo, ved en mer enn merkelig logikk får dr. Ødegaard dette til å rime: «fordi evangeliet er det samme». Ja, Gud skje lov for det. Men det sier jo intet om den sosiale situasjon.

Det er ønskelig med en konstruktiv debatt om disse spørsmål, og dr. Ødegaard burde vite at han neppe kan finne en dyktigere og åpnere dialogpartner enn Odd Kvaal Pedersen.

(Vårt Land 8/8 1969.)

MEDARBEIDERE

Håkon Haus: Rektor ved Misjonsskolen i Stavanger, med fagkrets hebraisk og gammeltestamentlig teologi.

H. Chr. Mamen: Se NOTM 1969 s. 144.

Taizo Taniguchi: Sekretær og lærer ved den lutherske bibelskole i Kobe, Japan. Medlem av styret for Vest Japans evangelisk-lutherske kirke.

Anne Brit Bjørk: Redaksjonssekretær i Santalen, Den norske Santalmisjon. Tidligere journalist i avisen Dagen, Bergen.

I. E. Hodne: Oslosekretær, Det norske misjonsselskap. Leder av selskapets studie-, skole- og informasjonskontor i Oslo. Tidligere i en årrekke misjonsprest i Syd Afrika.

Debattinnleggene er ved misjonslege *Trygve Ødegaard* (Etiopia), informasjonssekretær *Odd Kvaal Pedersen* (Syd Afrika) og lege *Erling Kayser* (tidligere Sumatra, Indonesia).

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av *Egede Instituttet*, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.

RETTELSER:

Da jeg på grunn av en studiereise i Mellom-Europa ikke fikk anledning til å lese korrektur på min artikkel om Presteutdannelsen i de protestantiske kirker i India (NOTM 1969, nr. 2), er følgende feil kommet inn:

S. 77, linje 2 nedenfra: H. M. Harrison, skal være: M. H. Harrison, det samme s. 89, note 12 og 17. S. 78, midt på siden: Anhra Pradesh, skal være: Andhra Pradesh; s. 80, midt på siden: Mr. Sagenen Kisleu, skal være: Mr. Sagenen Kisku; s. 82, linje 3 nedenfra: Kotlayam, skal være: Kothayam; s. 84, linje 7 nedenfra: Grafeg, skal være: Grafe; s. 88, linje 2 ovenfra: Boona, skal være: Poona.

Nils Bloch-Hoell.

Når det gjelder artikkelen «Den norske Tibetmisjonær Theo Sørensen» (NOTM 1969, nr. 2), har forfatteren gjort oppmerksom på at følgende rettelser bør foretas: S. 106, linje 17 ovenfra: Rasmussens, les: Sørensens; s. 107, linje 3 ovenfra: Rasmussen, les: Sørensen.

I artikkelen «Etterslett fra Uppsala» (NOTM 1969, nr. 1), skal s. 34, linje 13 nedenfra lyde: uttalelsen fra Uppsala — står i, ville imidlertid ikke være rett.